

بررسی آزادی حجاب و وضعیت پوشش زنان در غرب

(مرجان خسروی) تاریخ دریافت: ۲۰ خرداد ۱۳۹۸، تاریخ پذیرش: ۲۰ خرداد ۱۳۹۸

آینه‌های روبه‌رو

چند روز پیش، کلیپ جالبی از سه جوان مسلمان دیدم. آن‌ها در این ویدئو، بر سر زنان مختلف در غرب روستی امتحان می‌کردند و از آن‌ها می‌خواستند که جلوی آینه خودشان را نگاه کنند. واکنش آن‌ها در لحظه‌ای که برای اولین بار خود را با حجاب می‌دیدند، جالب بود و جالب‌تر نظری بود که درباره‌ی حجاب خود داشتند. آنان حجاب را دوست داشتند و با آن احساس راحتی و زیبایی می‌کردند. این ویدئو، نشان می‌داد فقط زنان مسلمان نیستند که به حجاب اهمیت می‌دهند و برای همه‌ی افراد، حجاب قابل احترام است و از آن دفاع و طرفداری می‌کنند؛ نکته‌ای که امروزه کارشناسان بر آن اذعان دارند. آن‌ها معتقدند هرچند حجاب در کشورهای غربی فراگیر نشده است، به دوره‌ای رسیده‌اند که جوانان‌شان، خواهان تغییر برخی هنجارها در کشورهای‌شان هستند. در این گزارش، پوشش زنان در غرب و دلایل آن، عادت‌شدن یا نشدن بی‌حجابی در غرب و آسیب‌هایی که برای جوامع داشته، بررسی شده است.

چالش یک ارزش اجتماعی

چرا زنان در ایران باید حجاب داشته باشند و در غرب اصلاً این مسئله مطرح نیست؟ این سؤال است که از ابتدای انقلاب با شکل‌گیری حکومت اسلامی مطرح شده و تا امروز نیز ادامه داشته است. این موضوع از نظر مسئولان ما، به اجرای قوانین اسلامی بازمی‌گردد و برای همین، باید دلیل آن را در اسلام جست‌وجو کرد. دکتر «محمدحسن قدیری ابیانه»، سفیر سابق ایران در ایتالیا و مکزیک و کارشناس ارشد مسائل استراتژیک، در سخنرانی درباره‌ی وضعیت حجاب در غرب به این نکته اشاره می‌کند: «زیبایی و جذابیت در اسلام، یک ارزش است و این، همان نقطه‌ی مشترک ما با غرب؛ یعنی زیبایی زن و جذابیت‌های او، در کشورهای غربی هم به‌اندازه‌ی اسلام مهم و مورد اهمیت است. در این دیدگاه مشترک، یک تفاوت وجود دارد. اسلام ارزش زیبایی زن را ویژه‌ی زندگی زناشویی می‌داند؛ در صورتی که غرب آن را ویژه‌ی جامعه، کنار دیگر ارزش‌ها و گاهی مهم‌تر از آن‌ها تلقی می‌کند.» او ادامه می‌دهد: «همین موضوع، دلیلی می‌شود تا افراد بخواهند خود را به این ارزش اجتماعی نزدیک کنند و مورد احترام قرار گیرند. در این میان، رسانه‌ها نیز، به نشان‌دادن زنان زیبا که بیشتر آن‌ها غیرواقعی‌ست و با گریم، روتوش و... زیبایی دوچندان کسب کرده‌اند، توجه دارند و آن را الگو معرفی می‌کنند. در این شرایط است که افراد، می‌خواهند خود را به الگو نزدیک کنند و در صورت

کمبود، بالا رفتن سن و ازدست دادن شادابی و جوانی، دچار حقارت و خودکم بینی می‌شوند. بحران چهل سالگی، برای زنان غربی مسئله‌ای مهم است؛ زیرا باعث ترس ازدست دادن احترام اجتماعی می‌شود.» این مسئله، آن قدر پررنگ است که سلبریتی‌ها در چالش زنان و بحران چهل سالگی، در گفت‌وگوها و ویدئوهای متفاوت القا می‌کنند که زنان همیشه و در هر سنی زیبا هستند. این مسئله برای جلوگیری از بحران افسردگی و حس بی‌ارزشی در زنان جامعه‌ی غرب است.

دکتر قدیری ابیانه بیان می‌کند: «وقتی در غرب، فردی به خانمی بگوید که چه اندام زیبایی داری، تشکر می‌کند؛ چون به این باور می‌رسد که ارزش او همچنان حفظ شده است. ناگفته نماند چندین سال است که اعتراضاتی در این حوزه صورت گرفته است و نهضت‌های فمینیست در غرب، اعتقاد دارند مگر زن نمایشگاه متحرک است که مدام در حال عرضه‌ی خود باشد. برای همین طرفداران این نهضت، از سطحی‌ترین مسائل امتناع می‌کنند؛ مانند آرایش کردن چهره و پوشیدن لباس‌هایی که جذابیت دارد. آن قدر به این موضوع توجه شده است که پارلمان اروپا، برای حمایت زنان و این طرز تفکر، در حال تصویب قانونی است که استفاده از جذابیت‌های زنان در تبلیغات فروش کالا و محصولات منع شود.»

سفیر ایران در ایتالیا و مکزیک، در پایان سخنرانی خود می‌گوید: «در این میان، ناگفته نماند زنانی که در جوامع غربی پیشرفت و رشد می‌کنند، به دلیل ارزش زیبایی نبوده است؛ بلکه با یادگیری علم، مطالعه و... به جایگاه مناسبی رسیده‌اند.»

آیا پوشش آزادانه‌ی غرب یک عادت است؟

این روزها آن قدر بحث حجاب اجباری و آزادی آن در جامعه مطرح است که همه‌ی ما، حتماً این نکته را شنیده‌ایم که اگر حجاب مانند غرب آزاد بود، هر پوششی برای مردان عادت می‌شد و دیگر نگاه تحریک‌آمیز و گناه‌آلوده اتفاق نمی‌افتاد. حجت‌الاسلام «ماندگاری» در گفت‌وگویی، این مسئله را مطرح می‌کند و پاسخ آن را با سه سؤال می‌دهد: «اگر لطافت و زیبایی زن در جامعه‌ی غرب عادی شده است، پس چرا هنوز در تبلیغات به جای زنان برهنه و نیمه‌برهنه، جایگزین دیگری انتخاب نکرده‌اند و استفاده از آنان در اولویت است؛ دوم این که اگر جذابیت‌ها و لذات جنسی عادی شده است، چرا برای ارضای نفسانی به سوی هم‌جنس‌گرایی و روابط با حیوان سوق پیدا کرده و هنوز هم اشباع نشده‌اند؛ دیگر این که با وجود همه‌ی آزادی‌ها در جوامع غربی، چرا همچنان در محیط اجتماع اعم از محل کار و دانشگاه و...، خیانت‌ها و روابط خارج از عرف ادامه دارد. شاید مردم غرب در خیابان با تعجب به یکدیگر نگاه نکنند؛ اما در وجود و طبیعت آن‌ها، هیچ‌گاه این موضوع عادی نشده است.» بنابراین آزادی نه تنها باعث عادت نشده، بلکه کنترل نکردن آن دلیلی شده است تا افراد بسیاری برای اشباع حس جلب توجه در نگاه دیگران، چهره‌هایی متفاوت و عجیب

از خود به نمایش بگذارند؛ همانند ساخت چهره‌های عروسک‌های باربی، عزرائیل و گوش فیل. حجت‌الاسلام ماندگاری، با توجه به این نکته می‌گوید: «می‌توان عادت مردان را در این موضوع مشاهده کرد که همیشه در اجتماع، زن را با زیبایی و جذابیتش ببینند. برای همین، افرادی که از بیماری جلب توجه رنج می‌برند، از جاذبه‌ی زیبایی خود عبور کرده و به سخیف‌ترین آرایش و مدل موها روی می‌آورند؛ چراکه در نظر آن‌ها، زیبایی زنان به چشم نمی‌آید و برای دیده‌شدن باید عجیب بود.»

زنان در نظام سرمایه‌داری

انگلیس می‌گوید: «ارتش، مذهب و خانواده، سه پایه‌ی استواری نظام سرمایه‌داری است.» این ذات نظامی است که سال‌هاست سراسر جهان را فراگرفته است. ناگفته پیداست که از بین بردن حجاب، در کدام‌یک از این دسته‌ها جای می‌گیرد. با از بین بردن دین و مذهب، دیگر قوانینی مانند حجاب معنایی ندارد و به دنبال سوءاستفاده و مادی‌کردن جنس زن، بنیان خانواده شکل تازه‌ای می‌یابد. با روی کار آمدن نظام سرمایه‌داری، پوشش زنان در دنیای غرب از آنچه در گذشته وجود دارد، فاصله‌ی بسیاری پیدا کرده است؛ به گونه‌ای که شاید باورکردنی نباشد در گذشته، پوشش زنان با روسری، کلاه و شال‌های بزرگ پیراهنی بوده است که به دور خود می‌پیچیدند. این پوشش، تا پیش از زمان شکل‌گیری سیستم سرمایه‌داری معمول بوده است؛ اما در این نظام برای کسب سود بیشتر، هر قانون و حقوقی زیر پا گذاشته شد. زنان در نظام سرمایه‌داری، نقش دگرذیسی پیدا کردند. در صنعت سینما و رسانه، استفاده از آنان برای درآمد، فروش بیشتر و تبلیغات منظور شد. اکنون که سال‌ها از تجربه‌ی این تغییر می‌گذرد، نشان می‌دهد نقش جنسی زنان در اشکال متنوع ستم و سرکوبی آنان را، بیش از هر زمان دیگری دربرداشته است. سرمایه‌داری، تعریف محدودی از آزادی دارد؛ مانند تعریف از پوشش و حجاب که آن را به وجود نیازهای کاذب سوق می‌دهد و به جای آگاهی از تحصیل، آنان را برای کارآفرینی، فعالیت‌های فرهنگی و آزادی‌های یواشکی دلخوش می‌کند.

چرا حجاب در غرب رو به گسترش است؟

اخبار و رسانه‌ها، چندین سال است که تصویب قوانین سخت‌گیرانه را علیه زنان باحجاب و مسلمان در برخی کشورهای غربی، از جمله فرانسه، آمریکا و بلژیک نشان می‌دهد. با وجود این، آمارها گویای حکایتی دیگر است؛ این که با القای همه‌ی تبلیغات منفی، حجاب برای زنان و مردان غربی یک ارزش به شمار می‌آید و برای آن احترام قائل‌اند. یافته‌های گروه تحقیقاتی آی‌جی (IG) که یک مرکز تحلیلی و آماری در نیویورک است، نشان می‌دهد نسل جدید دختران در نیویورک برخلاف نسل‌های قبلی، علاقه‌ی چندانی به خودنمایی و پوشیدن لباس‌های بدن‌نما ندارند. کارشناسان به دنبال بررسی این موضوع، دلیل آن را آسیب‌هایی ذکر می‌کنند که زنان و مردان در طول سالیان دراز تجربه کرده‌اند. «وندی شلیت»، نویسنده‌ی آمریکایی

می‌گوید: «اینک در جوامع غربی، مشکلاتی چون موسیقی‌های مخرب، روش‌های بیش از اندازه تحریک‌آمیز، فروپاشی خانواده، افزایش خانواده‌های تک‌والدی، اعتیاد و به بن‌بست رسیدن مکاتب، نگرانی زنان و دختران را برانگیخته است. خواسته‌های دختران امروز با گذشتگان متفاوت است؛ نسلی که از این آزادی افسارگسیخته به ستوه آمده است و می‌خواهد طعم شیرین فطرت را دوباره بچشد.» او در ادامه می‌گوید: «دختران امروز با اعتراض‌های پراکنده، می‌خواهند سبک زندگی و نوع پوشش خود را تغییر دهند. آن‌ها در تلاش‌اند با خویش‌داری، زندگی عاقلانه و عقیفانه‌تری را در پیش گیرند و روابط جنسی را تا شروع زندگی مشترک و دائمی به تعویق بیندازند.» همین آسیب‌هاست که باعث می‌شود میزان گرایش به پاک‌دامنی میان نوجوانان غربی رو به افزایش باشد.